

KOSKE
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

KESKI-SUOMEN SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUKSEN KANNATUSYHDISTYS RY:N
TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2012

**KOSKEN TOIMINTA
VUONNA 2012**

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Osoite:

Matarankatu 4, 40100 Jyväskylä

www.koskeverkko.fi

Painopaikka Sovatek
Jyväskylä 2013

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	3
2	KOSKE VAIKUTTAJANA MUUTTUVASSA TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ	3
3	SOSIAALIALA ESILLÄ KOSKEN 10. TOIMINTAVUODEN MERKEISSÄ	5
4	KOSKEN PERUSTOIMINTA	7
	4.1 Sosiaalipoliittinen vaikuttaminen	7
	4.2 Kosken työryhmät ja työkokoukset	9
	4.3 Kosken koulutustoiminta	11
5	VIESTINTÄ	13
6	HALLINTO, HENKILÖSTÖ JA TALOUS	15
	6.1 Kosken kannatusyhdistys ry	15
	6.2 Henkilöstö ja työyhteisön kehittäminen	15
	6.3 Talous	15
7	PALVELUTOIMINTA	17
	7.1 Sosiaaliasiamiestoiminta	17
	7.2 Kiertävä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä	18
	7.3 Konsultoiva erityislastentarhanopettaja	19
	7.4 Sosiaalipäivystyksen koordinointi	20
	7.5 Keski-Suomen henkilökohtaisen avun keskus	21
	7.6 Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä	21
8	HANKETOIMINTA	23
	8.1 Osaamisen kehittäminen rahapelihaittojen ehkäisyssä ja hoidossa	23
	8.2 Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa	24
	8.3 Aktiivinen ikääntyminen Itä- ja Keski-Suomessa -hanke	25
	8.4 Keski-Suomen Vammais-Kaste -hanke	27
	8.5 Itsenäisen elämän ideologia ja asiakasvastuullisuuden kehittäminen Keski-Suomen vanhus- ja vammaispalveluissa -esiselvitys	28

8.6	SARANA – Työelämän moniammatillinen oppimis- ja kehittämisaareena	28
	LIITTEET	30
	LIITE 1. Vuoden 2012 aikana Keski-Suomen alueella toteutetut Kaste ohjelman hankkeet	30
	LIITE 2. Kosken julkaisutoiminta vuonna 2012	31
	LIITE 3. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kannatusyhdistys ry:n jäsenet joulukuussa 2012	32
	LIITE 4. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kannatusyhdistys ry:n hallitus vuonna 2012	33
	LIITE 5. Kosken kehittäjäyhteisön henkilöstö vuonna 2012	34

1 JOHDANTO

Käsillä olevassa raportissa kuvataan Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toimintakokonaisuutta vuonna 2012. Kosken toiminnat on jaoteltu *perustoimintaan, palvelutoimintaan ja hanketoimintaan*. Käytännössä nämä tehtävät lomittuvat ja eri toimintojen voimavaroja yhdisteltiin tarpeen mukaan pyrkimyksenä vastata mahdollisimman hyvin maakunnan sosiaalialan kehittämis- ja erityispalveluiden tarpeisiin.

Kymmenessä vuodessa Koske on saavuttanut jo vakiintuneen aseman maakunnassa. Kosken kolme perusarvoa avoimuus, luotettavuus ja yhdenvertaisuus ovat olleet lähtökohtina kaikissa toiminnoissa. Kosken perustehtävä kiteytyi vuoden 2012 aikana seuraavaan muotoon:

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus on maakunnallinen vakiintunut, joustava ja arvostettu sosiaalialan kehittämissyhteisö ammattilaisille ja muille toimijoille.

2 KOSKE VAIKUTTAJANA MUUTTUVASSA TOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ

Vuoden 2012 työtä Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksessa väritti toimintaympäristössä meneillään olevat lukuisat rakenteelliset ja organisatoriset muutokset sekä valtakunnallisiin muutoksiin valmistautuminen. Sosiaali- ja terveysministeriön palvelurakennetyöryhmä valmisti keväällä 2012 kolme erilaista mallia sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuden palvelurakenteeksi. Näistä Sosiaali- ja terveystieteiden ministerityöryhmä valitsi jatkotyöhön mallin, jossa vahvat kunnat tai kuntien yhteiset sote-alueet vastaavat peruspalvelujen järjestämisestä sekä merkittävästä osasta erikoissairaanhoidosta.

Keski-Suomessa jo aiemmin Kosken toteuttama palvelurakennetyö antoi hyvän pohjan jatkaa keskustelua ja kehittämistyötä. Koskella olikin vuoden 2012 aikana aktiivinen rooli päättyvien hankkeiden tulosten juurruttamisessa ja Kas-te II -ohjelman alueellisen toteutuksen suunnittelussa. Hankesuunnittelulla tavoiteltiin systemaattisuutta työn alla olevien muutosten toteuttamiseen.

Toimintaympäristön epävarmuus ja yhteistyökumppanien muutosprosessit näkyivät niin kuntien kuin muidenkin toimijoiden kanssa tehtävässä yhteistyössä. Esimerkiksi alan järjestöjen yhdistyminen laajemmiksi kokonaisuuksiksi tai oppilaitoksissa tapahtuvat opetussuunnitelmien uudistukset haastoivat

myös Kosken kehittäjiä ottamaan kantaa ja visioimaan yhdessä tulevaisuuden tarpeita.

Koske tarjosi edellisten vuosien tapaan maakunnan ammattilaisille neutraalin maaperän, puolueettoman koollekutsujan ja koordinaattorin palveluita. Maakunnan sosiaalialan kokoamisesta ajankohtaisten asioiden äärelle Koske on saanut toistuvasti positiivista palautetta. Tässä on nähtävillä myös valtionhallinnon muutosten myötä syntynyt aukko: kukaan ei vastaa lakimuutoksiin ja valtakunnallisiin linjauksiin liittyvästä koulutus- ja tiedonjakamistehtävästä. Koskella onkin ollut vahva rooli esimerkiksi sosiaalihuollon lainsäädännön uudistustyössä valtakunnallisen työn ja alueellisen keskustelun tiedonvälittäjänä.

Osaamiskeskusorganisaation mahdollisuudet vastata lyhyelläkin varoitusajalla valtakunnallisiin tiedontarpeisiin todentui toimintavuoden aikana esimerkiksi lastensuojelun alueella. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti työryhmän lastensuojelun tilan selvittämiseksi ja kehittämiseksi. Tavoitteena on löytää keinoja lasten ja perheiden palvelujen parantamiseen niin, että voitaisiin ennaltaehkäistä ja vähentää väkivallantekoja perheissä. Selvityshenkilöryhmän tehtävänä oli loppuvuodesta selvittää pikaisesti viranomaisten toimintatapoihin ja viranomaisyhteistyön toimivuuteen liittyvät ongelmat lastensuojelussa. Osaamiskeskusten johtoa pyydettiin avuksi tähän työhön. Osaamiskeskusalueittain pyydettiin kokoamaan aiheesta tietoja, kokemuksia ja tehtyjä selvityksiä. Koske kutsui koolle oman alueensa lastensuojelun asiantuntijoita ja toimivien verkostojen ansiosta saatiin ajankohtaista tietoa kootuksi ja toimitetuksi tähän tärkeään työhön.

Toimintavuoden aikana Keski-Suomessa tiivistettiin sosiaali- ja terveydenhuollon tutkimusyhteistyötä. Koske osallistui aktiivisesti sosiaalityön yliopistoverkosto SosNetin toteuttamaan selvitykseen syksyllä 2012. Koske oli käynnistämässä myös Saarikan ja Jyväskylän yliopiston yhteistyötä, jossa suunniteltiin kokonaisen graduryhmän sosiaalityön opinnäytetöiden kytkeminen Saarikan lastensuojelutyön tutkimiseen ja kehittämiseen.

Koske kehitti muutoinkin toimintavuoden aikana alueellista tiedon tuotantoa. Kosken palvelutoiminnoissa kertyvää tietoa on analysoitu ja raportoitu entistä systemaattisemmin.

Koske pyrki toimintavuoden aikana tuomaan entistä enemmän asiakaslähtöisyyttä kehittämiseen. Kosken työntekijät perehtyivät mm. palvelumuotoilun ideaan ja tulevan sosiaalihuoltolain hengen mukainen palvelutuotannon orientaatiomuutos järjestelmäkeskeisyydestä kansalaisten tarpeista lähtevään ajatteluun pyrittiin huomioimaan kaikissa toiminnoissa. Samalla tiedostettiin, kuinka

isosta ja hitaasta toimintatapojen ja asenteiden tasolla tapahtuvasta muutoksesta on kysymys.

3 SOSIAALIALA ESILLÄ KOSKEN 10. TOIMINTAVUODEN MERKEISSÄ

Kosken vuoden 2012 toimintaa sävytti osaamiskeskustyön 10. toimintavuoden juhlistaminen. Tähän kokonaisuuteen kuuluivat vuoden alussa käynnistetty sosiaalialan positiivisuuskampanja, Kosken juhlaulkaisu, esittelyvideo sekä 10.5.2013 pidetty juhlaseminaari.

Sosiaalialan positiiviset polut

Heti alkuvuodesta 2012 käynnistyneen positiivisuuskampanjan **Sosiaalialan positiiviset polut**¹ tavoitteena oli tuoda esille alan ammattilaisten yhteistyötä ja kehittämistoiminnan positiivisia tuloksia. Keskisuomalaisella kampanjalla pyrittiin tuomaan julkisuuteen asiakkaan parasta ajattelevia ammattilaisia, työhönsä tyytyväisiä työntekijöitä, hyvää henkeä uhkuvia työyhteisöjä sekä apua saaneita asiakkaita. Kampanjalla tavoiteltiin Kosken perusarvoja noudattavaa ja aitoa työn iloa sosiaalialalle levittävää yhteistä ponnistusta, jossa saattoi olla mukana pienelläkin panoksella. Omalla panoksellaan mukana oli 16 eri organisaatiota². Toteutuksessa käytettiin viestinnän ammattilaisten sekä opiskelijoiden työvoimaa. Kampanjan kautta eri organisaatiot saattoivat myös hankkia viestinnän ammattilaisten vetämiä koulutuksia henkilöstölleen.

Sosiaalialan positiivisuuden puolesta kampanjoitiin sähköisillä foorumeilla: nettisivujen ja Facebookin kautta sekä sanomalehti Keskisuomalaisessa ja useissa alan tapahtumissa eri puolilla maakuntaa.

Eräs merkittävä ponnistus oli Jyväskylän ammattiopiston järjestämä Sosiaaliturvaton päivä 29.3.2012, jonka aikana ammattiopiston tiloissa ja kampuksella havainnollistettiin, millaista elämämme olisi ilman hyvinvointivaltiota. Tämä tapahtuma sai osakseen mediajulkisuutta ja paikalla vierailleet pitivät kokemusta hyvin vaikuttavana. 26.4.2012 järjestettiin Kosken koordinoima flashmob-

¹ Kampanjasivut osoitteessa: <http://www.positiivisetpolut.fi/>

² Sosiaalialan positiiviset polut kampanjassa mukana: Aktiivinen ikääntyminen Itä- ja Keski-Suomessa – hanke, Jyväskylän aikuisopisto, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Jyväskylän hoivapalveluyhdistys ry, Jyväskylän kaupunki, Jyväskylän mielenterveysseura, Jyväskylän yliopisto/sosiaalityön yksikkö, Jyväskylän Omaishoitajat ry, Keski-Suomen muistiyhdistys ry, Keski-Suomen vammaispalvelusäätiö, Keuruun kaupunki, Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa, Pelastakaa Lapset/Keski-Suomen aluetoimisto, Perusturvaliikelaitos Saarikka, Talentia Keski-Suomi, Vaajakosken Suvanto ry.

tapahtuma Jyväskylän matkakeskuksessa toisista välittämisen puolesta. Tempaukseen osallistui arviolta 40 rohkeaa sosiaalialan ammattilaista.

Kampanjalla kerrottiin sosiaalialan monipuolisista ammateista, jotta ammattiraansa valitsevat nuoret tai uutta ammattia harkitsevat aikuiset huomioisivat sosiaalialan hyvät työllistymismahdollisuudet ja monenlaiset mielenkiintoiset ammattivaihtoehdot. Toteutuksessa oli mukana eri oppilaitosten opiskelijoista koostuva tiimi, jonka jäsenet antoivat myös kasvonsa julkisuuteen maakuntalehden jutussa 8.1.2012 ”Välittämistä ahneuden sijaan. Sosiaalialan aikuisopiskelijat ovat vakuuttuneita alan suosion kasvusta”. Vuoden aikana maakuntalehti julkaisi useita sosiaalialaa positiivisessa hengessä valottavia juttuja.

Vuoden mittaisella panostuksella lisättiin alan maakunnallista näkyvyyttä ja kampanjan myötä lisääntyivät mukana olijoiden valmiudet viestiä ymmärrettävästi omasta työstään ja organisaatiostaan ulospäin. Positiiviset polut -sivuston hyödyntämistä jatkossa tullaan suunnittelemaan yhdessä muiden alan toimijoiden kanssa. Yhtenä vaihtoehtona on avata sivusto käytettäväksi ja edelleen kehitettäväksi koko valtakunnalliselle osaamiskeskusverkostolle. Tällaiseen ihmisten tarinoihin tukeutuvaan imagotyöhön osaamiskeskusväkeä kannusti syksyn 2012 valtakunnallisilla osaamiskeskuspäivillä myös brändityöstä luennoinut Lisa Sounio.

Juhlajulkaisu

Juhlavuoden kunniaksi työstettiin kevään 2012 aikana julkaisu **KOSKE X Sosiaalialan osaamiskeskustoiminta 10 vuotta**³, jossa käsiteltiin asiantuntijoiden artikkelien ja maakunnan ammattilaisten haastattelujen kautta sosiaalialan kehittämisen keskeisiä teemoja ja Kosken toimintaa. Julkaisua painettiin 500 kappaletta ja ne jaettiin maksutta juhlaseminaarin osallistujille ja maakunnan ammattilaisten käyttöön. Sähköinen versio on Kosken kotisivuilla. Julkaisun toteutuksessa käytettiin ammattitoimittajan, valokuvaajan ja graafikon työpanosta. Tällä tavoiteltiin vuosittain kirjoitettavaa monistetyyppistä toimintakertomusta tasokkaampaa kokonaisuutta. Julkaisusta on kuultukin paljon positiivista palautetta ja se vahvisti maakunnan ammattilaisten yhteistä ymmärrystä siitä, mitä osaamiskeskustoiminta ja sen verkostomainen toimintatapa tarkoittaa.

³ Koske X -juhlajulkaisu luettavissa osoitteessa:

<http://www.koskeverkko.fi/Public/download.aspx?ID=37092&GUID={93E956F4-65B7-448A-9D3C-21535A5DB020}>

Juhlaseminaari KOSKE X

Kosken juhlaseminaarissa 10.5.2012 vieraili 180 alan ammattilaista ja yhteistyökumppania. Aamupäivällä tarjolla oli paitsi tutustumista Kosken toimintoihin, useita samanaikaisia luentotilaisuuksia asiakkaan itsemääräämisoikeudesta, perhekeskuksista, varhaiskasvatuksen kumppanuudesta sekä nuorisokodissa kasvaneiden kokemuksista. Iltapäivällä kuultiin ylisosiaalineuvos Aulikki Kananon puheenvuoro sosiaalialan kehittämisen etiikasta sekä filosofi Petteri Niemen luento sosiaalisen hyvinvoinnin edellytyksistä. Ammattilaistiedon lisäksi ohjelmassa oli elämyksellinen taidenäyttely sekä musiikkia.

Kosken juhlaseminaari toteutettiin Matarankadun toimitiloissa sekä osin ”puutarhajuhlalyllisesti” pihan koristellussa autokatoksessa. Seminaarilla haluttiin tuoda esille kestävästä kehityksestä ja luovuudesta. Toteutuksessa hyödynnettiin kierätysmateriaaleja ja juhlien visuaalisen ilmeen toteuttivat Jyväskylän kaupungin Nuorten Taidetyöpajan nuoret ohjaajineen.

Juhlaseminaarissa ensiesitettiin **Kosken esittelyvideo**, jonka toteutuksesta vastasivat niin ikään Nuorten Taidetyöpajan Kuvasta viestiksi -pajan toimijat. Video on edelleen katsottavissa Kosken kotisivuilla sekä Positiiviset polut Facebook -sivuilla kaikkien nähtävillä⁴.

4 KOSKEN PERUSTOIMINTA

4.1 Sosiaalipoliittinen vaikuttaminen

Lainsäädännön ja palvelurakenteen uudistustyö

Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistusta valmisteleavassa työryhmässä ovat Keski-Suomesta olleet mukana Kosken hallituksen varapuheenjohtaja Mikko Mäntysaari ja Kosken johtaja Marja Heikkilä. Työryhmä luovutti loppuraporttinsa 4.9.2012. Koske oli ajantasaisessa kosketuksessa sosiaalihuollon lainsäädännön uudistustyöhön koko prosessin ajan. Valmistelutyön etenemistä esiteltiin ja avointa keskustelua käytiin niin Kosken hallituksessa kuin Kosken eri työryhmissä ja työkokouksissa toimintavuoden aikana. Koske antoi syksyllä 2012 virallisen lausuntonsa sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraportista Sosiaali- ja terveysministeriölle.

⁴ Koske X juhlavideo on katsottavissa osoitteessa:

<http://www.koskeverkko.fi/Public/default.aspx?nodeid=36749&culture=fi-FI&contentlan=1>

Järjestämislakiin liittyvää tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminnan sääntelyä pohtimaan osaamiskeskusjohtajat ja sosiaalityön yliopistoverkosto Sosnet kokosivat yhteisen työryhmän, jonka jäseniä olivat myös Marja Heikkilä ja Mikko Mäntysaari. Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmän loppuraporttiin sisältyy eriävä mielipide, jossa painotetaan sosiaalihuollon kehittämisen, koulutuksen ja tutkimuksen turvaamista.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettaman palvelurakennetyöryhmän väliraportin suositusten mukaisesti palveluiden kehittämisen suuntana on yhä laajempi integraatio niin horisontaalisesti (sosiaali- ja terveydenhuolto) kuin vertikaalisestikin (perus- ja erityistaso). Koskessa koottiin jo vuoden 2011 palvelurakenneselvitykseen liittyen tutkimustietoa ja asiantuntijoiden näkemyksiä integraation mahdollisuuksista ja käytännöistä. Vuoden 2012 aikana työstettiin aiemmin laaditun ”aluemallikokeilun” suunnitelmien pohjalle maakunnallinen hanke-esitys Kaste-rahoituksen saamiseksi. Hankehakemukseen liitettiin Keski-Suomen maakuntaan sopivan palveluiden järjestämismallin suunnittelu sekä samanaikaisesti etenevä vanhus- ja vammaispalveluiden palvelutuotannon kehittäminen. Kokonaisuuden työstämisessä Koske oli aktiivisessa roolissa ja koordinoi useita maakunnan johtavia virkamiehiä ja ammattilaisia kokoavia yhteistyötapaamisia.

Sosiaali- ja terveysjohdon työkokoukset

Maakunnan sosiaali- ja terveysjohtoa yhteen kokoavat työkokoukset järjestettiin vuoden 2012 aikana kaksi kertaa. Työkokoukset järjestettiin yhteistyössä Keski-Suomen sairaanhoitopiirin perusterveydenhuollon yksikön kanssa. Keväällä 16.3. pidetyssä työkokouksessa käytiin ajankohtaista keskustelua mm. lakiuudistuksista, hyvinvointikertomustyöstä ja palvelurakenneuudistuksesta. Syksyn kaksipäiväinen työkokous järjestettiin kylpylähotelli Laajavuorella 15.–16.2011. Teemoina olivat maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuunnitelma, ajankohtaiskatsaus lakiuudistuksiin, tutustuminen Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskukseen, Jämkin aikuiskoulutuksen edustajien puheenvuoro, sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinnan kansallinen ja alueellinen kehittäminen, hyvinvointikertomustyö sekä kehittämishankkeiden tilannekatsaus.

Tämän lisäksi Koske kutsui koolle pienemmän sosiaali- ja terveysjohdon työryhmän edesauttamaan maakunnan hyvinvointikertomustyötä.

Keski-Suomen sosiaali- ja terveydenhuollon koordinaatioryhmä ja Kaste-ohjelman alueellinen toimeenpano

Vuoden 2012 aikana maakunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon koordinaatioryhmän koollekutsuminen ja toteutusvastuu oli Keski-Suomen sairaanhoitopiirin vastuulla. Puheenjohtajana toimi sairaanhoitopiirin johtaja Jouko Iso-lauri ja sihteerinä kehittämisspäällikkö Asko Rytönen. Kosken edustajat ottivat aktiivisesti osaa ryhmän kokouksiin ja niiden valmisteluun. Koordinaatioryhmä kokoontui vuoden aikana kolme kertaa.

Koordinaatioryhmän lisäksi Koske oli aloitteellinen yhteistyötapaamisten järjestämiseksi Kosken ja Keski-Suomen sairaanhoitopiirin perusterveydenhuollon yksikön sekä alueen Kaste-hankkeiden kehittäjien kesken. Koske oli vuoden aikana mukana työstämässä ja koordinoimassa uusien Kaste-hankkeiden suunnittelua.

Kaste-ohjelman Itä- ja Keski-Suomen alueellisessa johtoryhmässä oli yhteensä 9 keskisuomalaista jäsentä ja Kosken tiloissa järjestettiin mahdollisuus osallistua johtoryhmän kokouksiin videoneuvotteluyhteyden välityksellä.

Kosken koordinoimien Kaste-hankkeiden päätyminen toimintavuoden aikana tarkoitti kehittämisresurssien huomattavaa vähenemistä lapsiperhepalveluiden, vanhuspalveluiden ja vammaispalveluiden osalta. Koske otti tehtäväkseen joidenkin keskeisten työkokousten järjestämisen ja kehittämisprosessien jatkuvuuden turvaamisen koordinoimalla mm. tulevien kehittämishankkeiden suunnittelua.

Vuoden 2012 aikana Keski-Suomen alueella toteutetut Kaste-ohjelman hankkeet luetellaan toimintakertomuksen liitteenä (LIITE 1).

Työvoimatarpeen ennakointityö

Koske osallistui maakunnalliseen työvoimatarpeen ennakointityöhön. Kosken edustajat olivat mukana Keski-Suomen Liiton koordinoiman *Keski-Suomen sosiaali- ja terveysalan ennakointiryhmän* työskentelyssä sekä Keski-Suomen Liiton, Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen sairaanhoitopiirin *Keski-Suomi ennakoi* -hankkeen työpajoissa ja tilaisuuksissa. Hanke toimii pilottina valtakunnallisessa KT Kuntatyönantajien toteuttamassa Osaamisen ennakointi kuntapalveluissa ESR-hankkeessa 2011–2013.

4.2 Kosken työryhmät ja työkokoukset

Kosken työryhmätyöskentelyllä on jo yli 10 vuoden perinne. Työryhmien avulla Koskessa toimeenpannaan osaamiskeskuslaisia määriteltyjä tehtäviä. Työryhmät kokoavat alan ammattilaisia, koulutuksen ja tutkimuksen edustajia, asiakaskehittäjiä ja alan järjestötoimijoita sekä yritysten edustajia yhdessä mää-

rittelemään kehittämistyön punaista lankaa. Työryhmät ovat vapaamuotoisia, kaikille kehittämisestä kiinnostuneille ja siihen sitoutumaan halukkaille avoimia foorumeita.

Vuoden 2012 aikana kokoontuivat seuraavat työryhmät

1. **Koulutusyhteistyöryhmä** kokoontui 2 kertaa. Puheenjohtaja sosiaali- ja terveysalan opettaja Raili Paavonen Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksesta
2. **Keski-Suomen lastensuojelutyöryhmä** kokoontui 4 kertaa. Puheenjohtajana toimi johtava sosiaalityöntekijä Tanja Hänninen Äänekosken kaupungista.
3. **Vanhuspalveluiden työryhmä** kokoontui 2 kertaa. Työryhmän puheenjohtaja on yliopistonopettaja Päivi Eskola Jyväskylän avoimesta yliopistosta
4. **Vammaispalvelutyöryhmä** kokoontui 2 kertaa. Puheenjohtaja on Satu-Maria Virtanen Kynnys ry:n Jyväskylän toimikunnasta.
5. **Keski-Suomen päihde- ja mielenterveystyöryhmä** kokoontui 2 kertaa. Puheenjohtajana järjestövuorokokouksen puheenjohtaja Eero Pirttijärvi Sovatek-säätiöstä.

Maakunnalliset työkokoukset

Työkokouksissa tarjotaan alan ammattilaisille maakunnallisten kuulumisten ja kokemusten vaihdon sekä keskinäisen tuen foorumi. Ne toimivat ajankohtaisen tiedon välittämisen paikkoina. Kosken arvojen mukaisesti myös työkokoukset ovat kaikille avoimia tilaisuuksia. Työkokouksia järjestettiin eri sisältöalueiden kohderyhmille tarpeiden ja Kosken voimavarojen mukaan. Eri ryhmille järjestettiin vuoden aikana 1–2 kertaa päivän tai puolen päivän mittaisia tilaisuuksia ja ne kokosivat yhteen kerrallaan n. 10–40 osallistujaa. Toimintavuoden aikana kaikki työkokoukset kokoontuivat Kosken tiloissa tai muualla Jyväskylässä.

Vuoden 2012 aikana järjestetyt työkokoukset:

Varhaiskasvatuksesta vastaavien ja alan tutkijoiden maakunnallinen työkokous järjestettiin 25.1.2012.

Vammaistyön työkokous vammaispalvelulain mukaisia päätöksiä tekeville ja vammaispalveluista vastaaville työntekijöille järjestettiin Koskessa 18.2. ja 3.9.2012

Vanhustyön johdon työkokous kutsuttiin koolle 15.3. ja 10.10.2012.

Vanhustyön päiväkeskusohjaajien työkokous pidettiin vuoden aikana kahdesti 26.3. ja 2.11.2012

Vanhusten perhehoidon työkokous kokoontui 29.8.2012 ja sen koollekutsuminen siirtyi samalla jatkossa Kosken vastuulle Vanhus Kaste -hankkeen päätyttyä.

Vanhussosiaalityön työkokousryhmä kokoontui 7.3.2012, mikä oli toistaiseksi viimeinen tälle ryhmälle järjestetty työkokous

Aikuissosiaalityön työkokous järjestettiin vuoden aikana kerran 28.3.2012 ja syksyllä samat henkilöt osallistuivat Kosken järjestämään koulutukseen toimeentulotukilaista ja sen soveltamisesta.

Koulukuraattorien ja koulujen sosiaalityön työkokous pidettiin 6.6.2012 ja sen koollekutsuminen jatkossa siirtyi samalla Kosken vastuulle Lapset ja perheet Kaste II -hankkeen päätyttyä.

4.3 Kosken koulutustoiminta

Työryhmien, työkokousten ja erilaisten yhteistyötapaamisten lisäksi Koske järjesti vuoden 2012 aikana kaksi isompaa, maksullista kulutustilaisuutta.

Eläköön elämä ja työ -koulutuspäivä järjestettiin jo neljännen kerran yhteistyössä Management Institute of Finland MIF Oy:n (ent. Johtamistaidon opisto), KJ-training ja Villinikkarit Oy:n kanssa. 24.10.2012 Rantasipi Laajavuoressa pidetty esimiestyön ja työhyvinvoinnin koulutuspäivä keräsi 60 osallistujaa. Osallistujat antoivat tilaisuudesta hyvin positiivista palautetta. Erityisen antoisaksi koettiin Tampereen yliopiston hallintotieteen professori Risto Harisalonen luento ”Millaista johtamista ennakoimattomasti muuttuva yhteiskunta edellyttää?”.

Toimeentulotuen erityiskysymyksistä, laista ja sen soveltamisesta järjestettiin koulutuspäivä 21.11.2012. Tällaista päivää oli Koskelta runsaasti toivottu. Pitkien etsintöjen jälkeen löydettiin kouluttajaksi professori OTT Eva Gottberg Turun yliopistosta. Koko päivän koulutukseen osallistui 120 alan käytännön työntekijää Keski-Suomen kunnista ja kauempaakin. Päivän anti

koettiin hyödylliseksi ja kouluttaja vastasi luennossaan osallistujien ennakkoon toimittamiin kysymyksiin ja tapausesimerkkeihin.

Verkostotyö

Valtakunnallisiin ja kansainvälisiin tilaisuuksiin ja työryhmiin osallistuminen

- Kosken edustaja valtakunnallisessa osaamiskeskustoiminnan neuvottelukunnassa toimikaudella 2010–2013 on kannatusyhdistyksen puheenjohtaja Risto Kortelainen. Hänen varaedustajansa on varapuheenjohtaja Mikko Mäntysaari.
- Osaamiskeskusjohtajat kokoontuivat työkokoukseen vuoden 2012 aikana 9 kertaa.
- Kosken johtaja Marja Heikkilä on toiminut osaamiskeskusten edustajana sosiaalihuollon lainsäädäntöä uudistavassa Sosiaali- ja terveystieteiden työryhmässä.
- Marja Heikkilä on Huoltaja-säätiön hallituksen ja kunnallisen sosiaalipolitiikan asiantuntijaryhmän jäsen.
- Marja Heikkilä osallistui Kehitysvammaliiton järjestämälle opintomatkalle Lontooseen 10. – 13.6.2012. Matkan aiheena oli kehitysvammapalveluiden organisointi Britaniassa.
- Marja Heikkilä osallistui ESN:n konferenssiin Kööpenhaminassa: Shaping the Future for Sustainable Social Services: Quality, Performance, Innovation 25. - 27.6.2012.
- Kosken työntekijöitä osallistui Sosiaalipolitiikan päiville 25.10.2012 Jyväskylässä
- Kosken väkeä osallistui valtakunnallisille osaamiskeskuspäiville 22.–23.8. Siuntiossa.

Kosken johtaja tai kehittämisspäällikkö on vuoden aikana osallistunut seuraaviin **maakunnallisiin verkostoihin ja ohjausryhmiin:**

- Perusturvaliikelaitos Saarikan johtokunta
- Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistyksen hallitus
- Jyväskylän seudun mielenterveysseura ry:n hallitus, Marja Heikkilä ry:n puheenjohtajana.

- Haukkalan lastenpsykiatrisen hoitolaitoksen kannatusyhdistys ry:n hallitus
- Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys ry:n Kimppa-hankkeen ohjausryhmä
- Pelastakaa lapset ry:n ja Viola ry:n Kokemukset näkyviin – väkivalta-työn kehittäminen sijaishuollossa -hankkeen tutkimuksen tukiryhmä
- MLL:n ja Pelastakaa lapset ry:n Aikuisystävätoiminnan tukiryhmä
- Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ohjauskoulutuksen suunnittelutyöryhmä
- Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:n Osallisuushanke Salli, Keski-Suomen kehittämispilotin suunnitteluryhmä
- Jamk:n OSKU – Osallisuutta asiakkuuteen kuntouttavassa työtoiminnassa -projektin ohjausryhmä
- Kuiville pyrkivien tuki ry:n hallitus
- Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön Arvokas elämä -hankkeen ohjausryhmä ja tukiryhmä
- Keski-Suomen sairaanhoitopiirin Läheisväkivallan ehkäisyn kansallinen osaamiskeskus -hankkeen ohjausryhmä
- Intermetso-Sonette-yhteisöverkkojen toimitusneuvosto, Keski-Suomen sairaanhoitopiiri

5 VIESTINTÄ

Ulkoinen viestintä

Kosken toimintavuoden viestinnän tavoitteena oli ulkoisen viestinnän tehostaminen ja selkeyttäminen sekä sosiaalialan osaamisen kirkastaminen julkisessa keskustelussa. Kosken kotisivujen *Koskeverkon* ylläpidon lisäksi tavoitteeseen pyrittiin *Positiiviset polut -kampanjan* kautta sekä lähinnä ammattilaisille suunnattujen juhlaulkaisun ja esittelyvideon välityksellä sekä tiedottamalla laajasti juhlaseminaarista. Näitä kymmenennen osaamiskeskusvuoden juhlistamiseen liittyviä toimia kuvataan toimintakertomuksen luvussa 2.

Kosken koordinoiman monivuotisen hanketyön (SosKes-hankkeet v. 2005–2009) tuloksena rakennetun *Sonette-yhteisöverkon* ylläpidossa ja kehittämisessä Koske on aktiivisessa roolissa. Kosken pyrkimyksenä on ollut hahmottaa yh-

teisöverkkojen tulevaisuutta osana alan valtakunnallista sähköisen tiedontuotannon ja -hallinnan suunnitelmia ja toisaalta pitää esillä maakunnan ammattilaisten tiedontarpeita. Myös Kosken omat kotisivut linkittyvät teknisesti monien maakunnan muiden sote-organisaatioiden kotisivujen tavoin sairaanhoitopiiriin MediKes-liikelaitoksen hallinnoimaan kokonaisuuteen (Vuoden 2013 alusta osana isompaa Medi-IT:tä). Intermetso-Sonette-toimitusneuvosto koontui vuoden aikana kaksi kertaa. Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin koolle kutsumalla kokoonpanolla aloitettiin keskustelua yhteisöverkkojen ylläpidosta ja kehittämisestä. Koske kutsui loppuvuodesta myös sairaanhoitopiiriin ja Medikes-liikelaitoksen edustajat keskustelemaan tarkemmin yhteisöverkkojen sisällöntuotannosta, hallinnoinnista ja tulevaisuudesta.

Sisäinen viestintä

Vuoden aikana Kosken työyhteisö pieneni määrällisesti Kaste-ohjelman hankkeiden toiminnan päätyttyä syksyllä. Työyhteisön toiminta tiivistyi, kun huoneiloja järjesteltiin siten, että kaikki Kosken toimijat työskentelevät fyysisesti lähekkäin samassa kerroksessa. Sisäisen tiedonkulun kannalta muutos koettiin positiiviseksi.

Edellisvuosien tapaan Kosken toiminnassa toteutettiin avoimuutta ja yhdenvertaisuutta keskeisinä arvoina ja käytäntöinä. Toimintavuoden aikana jatkuivat Kosken kuukausittaiset työyhteisöpalaverit, joihin kutsuttiin oman väen lisäksi myös Kosken tiloissa työskentelevät muut alan toimijat. Tämän lisäksi Kosken perustoimijoista koostuva kehittämisryhmä koontui vuoden aikana muutaman kerran.

Kosken sisäistä työskentelyä ja tiedonhallintaa tehostaa *sähköinen arkisto Arkki*, jonka ylläpito ostettiin Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin liikelaitos MediKes:ltä. Videoneuvottelujen mahdollisuuksia hyödynnettiin Kosken toiminnassa vuoden 2012 aikana yhä enemmän.

Vuoden 2012 julkaisutoiminta

Kosken toimintoihin ja hankkeisiin liittyviä raportteja julkaistiin toimintavuoden aikana neljä sarjajulkaisua sekä lisäksi muita selvityksiä. Luettelo julkaisuisista on toimintakertomuksen liitteenä (LIITE 2).

6 HALLINTO, HENKILÖSTÖ JA TALOUS

6.1 Kosken kannatusyhdistys ry

Koskea hallinnoi Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kannatusyhdistys ry. Yhdistyksellä oli 45 jäsentä joulukuussa 2012. Lukumääräisesti jäsenmäärä lisääntyi vuoden aikana yhdellä järjestöllä. Keski-Suomen 23 kunnasta kannatusyhdistyksen jäsenenä oli 20 kuntaa. Järjestöjäseniä kannatusyhdistyksellä oli 19 ja oppilaitoksia 6. Luettelo yhdistyksen jäsenistä on toimintakertomuksen liitteenä (LIITE 3).

Yhdistyksen hallitus piti vuoden 2010 aikana 6 kokousta. Yhdistyksen vuosikokous pidettiin 30.3.2012. Hallituksen puheenjohtajana on toiminut Risto Kortelainen ja varapuheenjohtajana Mikko Mäntysaari. Kokouksissa on esittelijänä toiminut osaamiskeskuksen johtaja Marja Heikkilä ja sihteerinä kehittämisspääällikkö Raili Haaki. Hallituksen kokoonpano on toimintakertomuksen liitteenä (LIITE 4).

6.2 Henkilöstö ja työyhteisön kehittäminen

Kosken kehittäjäyhteisön muodostivat sekä Kosken palkkaamat työntekijät (vuoden 2012 aikana yhteensä 9 eri henkilöä) sekä eri kuntien hallinnoimien hankkeiden työntekijät (6 henkilöä). Luettelo henkilöstöstä on toimintakertomuksen liitteenä (LIITE 5). Lisäksi Kosken tiloissa työskenteli mm. Keski-Suomen vammaispalvelusäätiön, Sininauhaliiton ja Jyväskylän vammaisneuvoston toimijoita.

Kosken strategiaa työstettiin alkuvuodesta 2012 ja linjattiin mm. maakunnallisten työryhmien ja työkokousten roolia ja tavoitteita. Koskessa toteutettiin vuosittaiset kehityskeskustelut ja kaikilla Kosken työntekijöillä oli mahdollisuus työnhajukseen. Kuukausittaisten työyhteisökokousten lisäksi Kosken työyhteisössä käydään paljon spontaaneja keskusteluja ja tavoitellaan moniäänistä, itse kunkin työtä arvostavaa ja tukevaa vuoropuhelua.

6.3 Talous

Keski-Suomen Sosiaalialan osaamiskeskukselle kertyi tilikaudella 2012 toimintatuottoja yhteensä 554 242 euroa, missä lisäystä edellisvuoteen 11 %. Tuotto-kertymä oli n. 8 % yli yhdistyksen viimeisen viiden vuoden keskiarvon (516 000 eur). Budjetoitu tuottotavoite oli 560 000 euroa, mikä siis lähes saavutettiin. Varsinaisten toimintatuottojen lisäksi STM:n perusrahoitusta tuloutettiin 170 571 euroa, mikä vastasi edellisvuoden tasoa.

STM – yleisavustuksen lisäksi toiminnan rahoitus koostui kirjanpidollisesti 23 (24 v. 2011) eri seurantakohteen tuotoista. Yleisavustuksen lisäksi kohteet jakaantuivat edellisvuosien tavoin palvelu-, koulutus – ja konsultointi- sekä hanketoimintaan. Näiden rahoitusosuudet jakaantuivat v. 2010-12 seuraavasti:

	2012	2011	2010
YLEISAVUSTUS	187 113,68	170 725,00	170 829,00
PALVELUTOIMINTA	215 980,34	227 752,78	224 193,45
KOULUTUS JA KONSULTOINTI	52 472,84	17 161,77	13 712,00
HANKETOIMINTA	185 128,51	254 772,45	220 427,73

Arvonlisäverotettavaan palvelutoimintaan kuuluvien toimintojen budjetoidut ja toteutuneet tuotot jakaantuivat seuraavasti:

	BUDJ.2011	Tot. 2012	Tot. 2011	Tot. 2010
SOSIAALIASIAMIES	81 885	95 879	79 666	80 433
KIERTÄVÄ LASTENSUOJELU	46 200	43 501	45 897	41 639
SOSIAALIPÄIVYSTYS	10 906	7601	42 476	42 803
KONSULTOIVA ERIT. LASTENTARHAOP.	69 117	68 997	57 626	54 207

Toiminnan luonteen mukaisesti henkilöstömenot muodostivat suurimman kulukokonaisuuden (64 %). Palkka- ja sosiaalimaksuja kertyi reilut 463 000 euroa, missä lisäystä edellisvuoteen reilu 13 %. Toimitilavuokria maksettiin 81 545 euroa (+ 4 %). Muita toimintamenoja kertyi 179 343 euroa (+13 %). Kokonaismenoja kertyi 724 386 euroa. Poistojen ja satunnaismenojen jälkeen tilikauden ylijäämää kertyi lähes tavoitteen mukaisesti 883,21 euroa.

Yhdistyksen keskimääräinen maksuvalmius pysyi kuukauden minimikassavaateen ylipuolella. Tilikauden päättyessä likvidit varat ja saamiset olivat yhteensä 196 799 euroa, mikä oli edellisvuoden tavoin 1,4-kertainen velkoihin nähden. Varojen ja velkojen suhdetta voi pitää erinomaisena. Tilikaudella ei toteutettu pitkäaikaisia investointeja. Taseen loppusumma päättyi 197 716 euroon.

7 PALVELUTOIMINTA

7.1 Sosiaaliasiamiestoiminta

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista pyrkii turvaamaan sosiaalihuollon asiakkaan oikeutta hyvään sosiaalihuoltoon ja palveluun painottamalla asiakkaan oikeuksia, osallisuutta ja palvelun suunnitelmallisuutta.

Koske on tuottanut sosiaaliasiamiehen palvelua vuodesta 2004. Vuonna 2012 mukaan liittyivät myös perusturvaliikelaitos Saarikan viisi kuntaa. Sosiaaliasiamieskuntien määräksi tuli 21 ja asukaspohja oli n. 261 000, 95 % maakunnan asukkaista. Jyväskylän alueista Palokan, Tikkakosken ja Vaajakosken asiamiestyöstä vastasi lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä Hannele Metsäranta, muiden alueiden sosiaaliasiamiestyön teki YTM Eija Hiekka. Kesällä vuosiloma-aikana sijaisena työskenteli YTM Sivi Talvensola.

Suurin osa sosiaaliasiamiestyöstä on asiakastyötä; yhteydenottoihin vastaamista, puhelimitse ja sähköpostin välityksellä tapahtuvaa sosiaalihuollon palveluja koskevaa selvittelyä, tiedotusta ja neuvontaa. Osa asioista edellytti henkilökohtaista tapaamista ja asiakkaiden pyynnöstä osallistuttiin asiakaspalavereihin ja palvelusuunnittelutilanteisiin. Oppilaitosyhteistyö on vakiintunutta, opetustehtäviä on sekä Jamk:ssa, Jyväskylän yliopistossa että Jyväskylän avoimessa yliopistossa.

Sopimuskunnista tuli 603 asiaa (571 vuonna 2011) ja muista kuin sopimuskunnista tai ilman kuntatietoa tuli 17 (20) asiointia. Yhteydenottojen määrä vaihteli kuukausittain 25–73, vähiten uusia yhteydenottoja tuli joulukuussa ja eniten helmikuussa. Toimeentulotukea koskevan palautteen osuus oli 34 % (40 %), joten se laski edellisvuodesta ja vastaavasti lastensuojelun osuus nousi ollen 21,6 % (17,6 %). Myös vammaispalveluasioiden osuus nousi jonkin verran 10,3 % (9 %) ja 6,6 % ikääntyneiden palvelut veivät nyt neljännen sijan, kun edellisvuonna siinä oli perhepalvelut. Asioista puolet, 49,7 %, (54,3 %) tuli Jyväskylästä, 9,2 % (11,8 %) Äänekoskelta, 5,6 % (5,2 %) Laukaasta ja 4,8 % (6,1 %) Jämsästä. Yhteydenottoja tuli kaikista muista kunnista paitsi Kannonkoskelta ja Kivijärveltä.

Useimmiten yhteyttä otti asiakas itse 68 % (71 %), mutta myös asiakkaan edustajat olivat asialla 27,4 %:n verran ja henkilöstö 4,5 %:n (6 %) osuudella. Kunnan palvelua koski 84,8 % asioista ja kunnan yksityiseltä ostamaa palvelua 3,9 %, muu palaute oli harvinaista. Tyytymättömyys lisääntyi edellisvuodesta, sillä kaikista yhteydenotoista 78,4 % (74,6 %) ilmaisi tyytymättömyyttä, 21,6 % (25,4) oli tiedusteluluonteisia. Yhteydenoton yleisimmät syyt olivat tyytymättömyys päätökseen 321 (276) tai palvelun toteutukseen 306 (284). Usein kai-

vattiin tietoa sosiaalipalveluista 114 (139), ilmaistiin tyytymättömyyttä kohteeseen 126 (127) eikä liian pitkiksi koetuista käsittelyajoistakaan ole vielä päästy 73 (77). Samassa yhteydenotossa saattoi olla taustalla monta syytä.

Sosiaalihuollon palvelupalautetta ja asiakkaan aseman kehitystä kuvataan tarkemmin vuosittaisessa sosiaaliasiamiehen selvityksessä. Vuotta 2011 koskenut selvitys valmistui huhtikuussa 2012. Palvelujen tilaa ja kehittämistarpeita käsiteltiin kunnanhallituksissa, sosiaalilautakunnissa ja kuntakäynneillä. Palvelupalautetta hyödynnettiin koulutusten ja kehittämishankkeiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Sosiaaliasiamiestoiminnan järjestäminen on viime vuosina yleistynyt sosiaalialan osaamiskeskuksissa. Sosiaalihuollon palvelujen kehittämiseen haettiin vaikuttavuutta suunnittelemalla sosiaalialan osaamiskeskusten sosiaaliasiamiestoiminnan selvitys- ja kuntakysely-yhteistyötä kahdessa kehittämispäivässä marras- ja joulukuussa.

7.2 Kiertävä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä

Vuoden 2012 lopussa tuli täyteen kahdeksas vuosi, jolloin Koske on tarjonnut kiertävän lastensuojelun erityissosiaalityöntekijän palveluja kunnille ja muille toimijoille. Kunnat ovat ostaneet palvelua entiseen tapaan; työapua on kysytty mm. lastensuojeluntarpeen selvityksiin, huostaanoton valmisteluihin, huostaanoton purkuhakemusten valmisteluun ja työpariksi lastensuojelun avohuollon ja myös sijaishuollon asiakastyöhön. Jonkin verran on annettu myös konsultatioita ja koulutusta. Palvelua ovat käyttäneet seuraavat kunnat: Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Keuruu, Konnevesi, Multia, Petäjävesi, Pihlajavesi, Toivakka, Uurainen, ja Äänekoski sekä SoTe kuntayhtymä Saarikka.

Työnohjausta on annettu edelleen Juva-Joroinen-Rantasalmi -yhteistoiminta-alueelle sekä kevätkaudella 2012 Järvi-Pohjanmaan kuntien sosiaalityöntekijöiden ryhmälle Alajärvellä. Työnohjaus on jatkunut myös Äänekosken perhetukikeskuksessa samoin sukulaissijaisvanhempien ryhmälle Jyväskylässä. Syyskaudella Hannele Metsäranta on työnohjannut myös Jyväskylän terveydenhuollon henkilöstön ryhmää ja hänellä on ollut myös yksi yksilötyönohjattava. Pienten kuntien sosiaalityöntekijöiden vertaisryhmä on kokoontunut kevätkaudella 2012, mutta syyskaudella ei ole kuntien toiveesta järjestetty kokouksia.

Hankasalmi ja Keuruu ovat nimenneet Hannele Metsärannan täytäntöönpanosovittelijakseen. Samanlainen sopimus on aiemmin tehty Luhangan kunnan kanssa. Hannele Metsäranta on tehnyt yhden täytäntöönpanosovittelun ja yhden olosuhdeselvityksen (työparina) keskisuomalaisen kunnan pyynnöstä Keski-Suomen käräjäoikeudelle. Keväällä 2012 käymänsä lastensuojelun edun-

valvojakoulutuksen jälkeen Hannele Metsäranta voi toimia myös lastensuojelulain mukaisena edunvalvojana.

Hannele Metsäranta on antanut säännöllistä konsultaatiota Arvokas elämä -hankkeelle ja ottanut Lapset ja Perheet Kaste II -hankkeen päätyttyä hoitaakseen VOIKUKKIA (huostaan otettujen lasten vanhempien vertaistuki) -toiminnan Keski-Suomen aluekoordinaattorin tehtävän. Koske on jatkanut Keski-Suomen lastensuojelutyöryhmän koordinoitua myös vuonna 2012; Hannele Metsäranta on toiminut ryhmän sihteerinä ja koollekutsujana

Kiertävän lastensuojelun erityissosiaalityöntekijän tehtävien ohessa Hannele Metsäranta on toiminut edelleen Jyväskylän toisena sosiaaliasiamiehenä Palokan, Vaajakosken ja Tikkakosken alueilla asuville.

7.3 Konsultoiva erityislastentarhanopettaja

Kosken hallinnoima konsultoivan erityislastentarhanopettajan palvelutoiminta alkoi v. 2009 kuuden kunnan yhteisellä sopimuksella. Vuonna 2012 sopijakunnat olivat Hankasalmi, Kannonkoski, Kinnula, Kivijärvi, Kyyjärvi, Multia ja Saarijärvi. Oman toiminnan lisäksi Koske on tehnyt sopimuksen erityislastentarhanopettajan palvelujen ostamisesta yksityiseltä palveluntuottajalta - erityislastentarhanopettaja Hellevi Ahoniemi konsultoi yhden päivän kuukaudessa Hankasalmella ja kaksi päivää Multialla. Kunnat maksoivat toiminnasta aiheutuvat kulut suhteessa käyttämäänsä palvelujen määrään. Ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa: 27.4, 14.9 ja 14.12.2012.

Konsultoivan erityislastentarhanopettajan toiminta tilastoitiin webropol-järjestelmään. Käyntien kokonaismäärä oli 419 ja 93 % tilastoiduista toimista kunnissa oli paikan päällä tehtyä työtä. Lasten lukumäärä oli yhteensä hieman yli 1000 lasta. Palvelun käytön aiheena oli mm. huoli lapsen kehityksestä /käytöksestä, lasten havainnointi, moniammatillinen yhteistyö/konsultointi sekä keinot lapsiryhmien ohjaamiseen.

Konsultoiva erityislastentarhanopettaja on osallistunut varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen ja esiopetuksen perusteiden mukaisen lakisääteisen hoito-, toiminta- ja kuntoutussuunnitelmien laatimiseen yhteistyössä lasten vanhempien, varhaiskasvatuksen henkilöstön ja muiden asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi hän on ollut laatimassa varhaiserityiskasvatuksen linjauksia yhteistyössä varhaiskasvatusjohtajan ja erityislastentarhanopettajien kanssa.

Sosiaalialan osaamiskeskusten varhaiskasvatusverkosto, VOSKE, kokoontui Jyväskylässä 12.10. Asiantuntijoina olivat yliopettaja Anna Rönkä JAMK:sta

aiheena Perheet 24/7-tutkimushanke sekä varatoiminnanjohtaja Pekka Räsänen, NMI:sta, aiheena Niilo Mäki Instituutin toimintatavat.

Konsultoiva erityislastentarhanopettaja Tuulikki Koljonen on toiminut kasvatuskumppanuuskouluttajana ja johtamisen erikoisammattitutkinnon (JET) arvioijana. Hän on kertonut työstään JAMK:n opiskelijoille, jotka tekivät haastattelun opintojaan varten. Lisäksi hän on ollut kouluttamassa vanhempainillassa.

7.4 Sosiaalipäivystyksen koordinointi

Kosken vuoden 2008 alusta alkaen tuottama sosiaalipäivystyksen koordinointi-toiminta päättyi 31.3.2012. Sosiaalipäivystyksen järjestäminen maakunnassa muuttui huhtikuun 2012 alussa, kun Jyväskylän kaupungin hallinnoima sosiaalipäivystysyksikkö aloitti toimintansa Mobile-kuntien alueella. Kosken sosiaalipäivystyksen koordinoititehtävät siirtyivät soveltuvin osin uuteen sosiaalipäivystysyksikköön ja Viitaseudun sosiaalipäivystyksen itse tuottamaksi toiminnaksi. SoTe kuntayhtymä Saarikka siirtyi jo vuoden 2012 alussa järjestämään sosiaalipäivystyksen koordinoinnin omana toimintana.

Uudistuvat sosiaalipäivystysjärjestelyt vaikuttivat tammi–maaliskuussa 2012 järjestetyn koordinoititoiminnan laajuuteen. Palvelua Koskelta osti 18 kuntaa aiemman 23 kunnan sijaan ja koordinoititehtävien määrää vähennettiin. Alkuvuoden aikana keskityttiin sosiaalipäivystystoiminnan kehittämiseen sekä tiedontuotantoon, tilastointiin sekä maakunnan sosiaalipäivystyksestä ja siinä tapahtuvista uudistuksista tiedottamiseen. Tehtäviin kuului myös Mobile-kuntien sosiaalipäivystysvuorojen suunnittelu ja päivystyskalenterin ylläpito. Sosiaalipäivystäjien työnohjausta ja koulutusta ei enää lyhyen toimikauden vuoksi järjestetty koordinoinnin toimesta. Sosiaalipäivystyksen koordinaattorina toimi Sivi Talvensola.

Kosken keskeisenä tavoitteena oli, että kehittämistyössä ja alueellisessa tiedontuotannossa hyödylliseksi osoittautunut maakunnallinen tiedonkeruu sosiaalipäivystyksestä jatkuu uudessa rakenteessa. Siksi tukea ja konsultaatiota sosiaalipäivystystilastoinnissa annettiin alueille koordinoititoiminnan päättymisen jälkeenkin.

Sosiaalipäivystys on oiva esimerkki onnistuneesta kehittämisprosessista, jossa on edetty hankkeessa luodun perustuksen kautta kuntien järjestämään toimintaan ja siitä kunta-järjestö-osaamiskeskusyhteistyössä kohti yhdessä määriteltyä tavoitetta: vakiintunutta sosiaalipäivystystyöhön erikoistunutta järjestämismallia. Kehittämissä ei kuitenkaan pääty sosiaalipäivystysyksikön perustamiseen. Seuraava askel on uuden yksikön toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen

maakunnassa sekä sosiaalipäivystysalueiden keskinäisten yhteistyömuotojen luominen. Koske on jatkossakin mukana kehittämässä maakunnan sosiaalipäivystystä.

7.5 Keski-Suomen henkilökohtaisen avun keskus

Keski-Suomessa toteutettiin vuosina 2009–2011 yhdessä Eskoon sosiaalipalvelujen kuntayhtymän kanssa Keski-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan henkilökohtaisen avun keskusten kehittämishanke, jossa kehitettiin vammaispalveluiden asiakkaan tukea henkilökohtaisen avustajan työnantajuuudessa ja työnjohdossa, avustajien saatavuutta ja työntekijän tukea, asiakaspalaute- ja laatu järjestelmää, henkilökohtaisten avustajien työnantajien tarvitsemien palkanlaskennan ja taloushallinnon palveluita, asiakaspalvelua ja etäyhteyksiä sekä palvelun saatavuuteen vastaamista, pohjoismaista yhteistyötä ja vertailukehittämistä, henkilökohtaisen avun keskuksen toimintaa ja toimintamallia sekä järjestettiin henkilökohtaisesta avusta koulutusta työnantajille, avustajille sekä kuntien työntekijöille.

Havu-keskus jatkoi hankkeen jälkeen toimintaa hankkeessa luodun toimintamallin pohjalta ja sitä koordinoi Keski-Suomessa Koske. Havu-keskus toimi Kosken tiloissa vaikeavammaisten työnantajien ja työnjohtajien sekä avustajien ns. keskuspaikkana. Työntekijät jalkautuivat tarvittaessa antamaan tukea ja käytännön neuvoja henkilökohtaisen avun toimintaan liittyen. Henkilökohtaisen avun palvelut siirtyivät kuntien itse tuottamaksi toiminnaksi kesäkuun 2012 aikana ja Havun toiminta Koskessa päättyi.

Havu-hankkeessa tuotettu materiaali on kuntien hyödynnettävissä henkilökohtaisen avun toiminnan kehittämiseksi. Henkilökohtaiseen apuun erikoistuneella toiminnalla pystyttiin vastaamaan työnantajana toimimisen ongelmallisimmiksi koettuihin osa-alueisiin (työnhakijoiden etsimiseen ja työnhakijoiden haastatteluun). Keskitetyn toiminnan vahvuuksia olivat lisäksi rekrytointiapu, ohjaus ja neuvonta työsuhteen eri kysymyksissä vammaispalveluiden asiakkaille ja avustajille sekä henkilökohtaisen avun asiantuntemuksen kertyminen, jota muun muassa omaiset ja eri viranomaiset pystyivät hyödyntämään. Hyvin toimivalla avustajatoiminnalla ja -välityksellä on merkitystä myös laajemmin työllistämisen kentässä.

7.6 Lastensuojelun moniammatillinen asiantuntijaryhmä

Keski-Suomen lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän toiminta käynnistyi hanketoimintana vuoden 2008 alusta. Vuoden 2009 alusta koor-

dinoinnista on vastannut Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Lastensuojelun asiantuntijaryhmää voivat käyttää kaikki Keski-Suomen kunnat ja se kutsutaan koolle tarvittaessa sosiaalityöntekijän tilauksesta kerran kuukaudessa (ei kuitenkaan kesä-heinäkuussa). Koollekutsujan ja sihteerin palvelut ostettiin vuonna 2012 Merikratos lastensuojelu Oy:ltä ja Pesäpuu ry:ltä.

Vuoden 2009 alusta alkaen konsultaatiokerran hinta tilaajalle on ollut 836 euroa (sekä mahdolliset Jyväskylän perheneuvolan, Keski-Suomen sairaanhoitopiirin ja Keski-Suomen sijaishuoltoyksikön perimät kuntaosuudet). Hinta sisältää 2,5 tunnin moniammatillisen asiantuntijakonsultaation ja lausunnon.

Vuonna 2012 asiantuntijaryhmän käytännöt toimivat kuten edellisinä vuosina. Joitakin asiantuntijajäseniä tuli lisää lähinnä esteellisyysongelmien vähentämiseksi, ja osa asiantuntijoista jäi pois muiden töiden vuoksi.

Vuonna 2012 lastensuojelun asiantuntijaryhmän kokouksia pidettiin neljä kertaa, kolme kertaa keväällä ja kerran syksyllä. Kaikilla konsultaatiokerroilla käsiteltiin eri kunnan asiakasasiaa.

Konsultaatiopyynnöt liittyivät entistä enemmän huostaanoton edellytysten arviointiin, vaikka toiveena on, että asiantuntijaryhmää käytettäisiin varhaisemmassa vaiheessa. Lisäksi pyydettiin konsultaatiota viranomaisten väliseen yhteistyöhön liittyvissä asioissa, perheen tuen tarpeen arvioinnissa, lapsen kotiutumisen edellytysten arvioinnissa ja edunvalvojan tarpeen arvioinnissa. Kaikissa kokouksessa laadittiin sosiaalityöntekijöiden pyynnöstä kirjallinen lausunto lastensuojelutyön tueksi.

Vuonna 2012 jokaisessa kokouksessa olivat mukana puheenjohtaja, sihteeri ja aikuispsykiatri. Kolmessa kokouksessa olivat mukana psykologi, lakimies ja lastensuojelun avohuollon sosiaalityöntekijä. Kahteen kokoukseen kutsuttiin lastenpsykiatri ja yhteen nuorisopsykiatri ja sijaishuollon sosiaalityöntekijä. Vaikka useita asiantuntijaryhmän jäseniä ei kutsuttu kokouksiin vuoden aikana lainkaan, käytännössä on osoittautunut tärkeäksi, että asiantuntijaryhmällä on esteellisyyden välttämiseksi kaksoismiehitys ja joiltakin osin jopa kolmoismiehitys.

Ajoittain sopivien asiantuntijoiden saaminen mukaan kokouksiin oli vaikeaa. Erityisen haasteellista on ollut aikuispsykiatrien löytäminen. Asiantuntijajäsenten kiireisten aikataulujen ja esteellisyyden vuoksi on turvauduttu ostopalveluihin, jotka puolestaan aiheuttavat asiantuntijaryhmän käytöstä perittävän maksun korotuspaineita.

Asiakkaiden osallisuus omassa asiassaan on myös noussut esille; asiakkailta olisi halua osallistua konsultaatioihin ja tuoda esille oma näkemyksensä lapsensa elämäntilanteesta ja tuen tarpeista.

8 HANKETOIMINTA

8.1 Osaamisen kehittäminen rahapelihaittojen ehkäisyssä ja hoidossa

Vuosi 2012 oli pelihaittojen ehkäisyn ja hoidon osaamisen kehittämistyön viides toimintavuosi. Osaamisen kehittämistyön painopisteinä olivat uusien koulutustuotteiden tuottaminen ja Rahapeliongelmiin ehkäisy ja hoito -verkkokurssin (6 op) toteutuksen laajentuminen tutkintoon johtavaan koulutukseen. Toimintaa koordinoi Kosken koulutuspäällikkö Tuula-Leena Raiski Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) toimeksiannosta

Koulutuksen tuottaminen

Toimintavuoden aikana tuotettiin ja pilotoitiin THL:n ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) yhteistyönä Netti- ja peliongelmat ja opiskelukyky -verkkokurssi (1 op/ 2 op). Pelihaittojen ehkäisy -verkkokurssin (2 op) suunnittelu ja sisällöntuotanto toteutettiin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Peliongelmat ja mielenterveystyö -verkkokurssin (2 op) ideointi käynnistettiin syksyllä. Rahapeliongelmiin ehkäisy ja hoito -verkkokurssista (6 op) muokattiin teemarakenne versio ja samalla verkkokurssin viikko/teema-aloitukset samoin kuin kurssin aineistoja uudistettiin.

Koulutuksen järjestämisen organisointi

Yksitoista Rahapeliongelmiin ehkäisy ja hoito -verkkokurssia aloitettiin toimintavuoden aikana eri puolilla Suomea. Näistä kuusi oli tutkintoon johtavan koulutuksen kursseja ja yksi sekä tutkinto- että täydennyskoulutus. Pelkästään täydennyskoulutuksena alkoi neljä verkkokurssia, joista yksi integroituna Diakonia-ammattikorkeakoulun ja Palmenian Ongelmapelaajien erityisohjaaja -koulutukseen. Yksi kurssi alkoi sekä suomen- että ruotsinkielisenä. Jyväskylän yliopisto otti ensimmäisenä yliopistona verkkokurssin sosiaalityön opintoihin.

Rahapeliongelmiin ehkäisy ja hoito -kursseilla aloittaneita oli yhteensä 135 henkilöä, joista suurin osa oli Etelä-Suomesta ja Länsi- ja Sisä-Suomesta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä tai opiskelijoita. Rahapeliongelmiin ehkäisy ja hoito -kurssien systemaattisesti kerätyt palautteet ovat kokonaisuudessaan olleet kannustavia ja hyviä. Parhaimmat keski-arvot (noin 4, asteikko 1–5) ovat saaneet kurssista saatu hyöty työssä ja kurssiaineiston taso.

Koulutusten markkinointia on messujen ja tapahtumien lisäksi ollut sekä sosiaalialan että terveystieteen ammattikorkeakouluverkostojen päivillä. Netti- ja peliongelmat ja opiskelukyky -kurssin yleisesite on tuotettu ja päivitetty eri toimijoiden koulutuksista koottu yhteisesite samoin kuin Rahapeliongelmien ehkäisy ja hoito -verkkokurssin esite.

Kouluttajakoulutus ja kouluttajaverkosto

Kouluttajakoulutusta on toteutettu siten, että ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen opetushenkilöstö on voinut THL:n maksamana osallistua alueittensa verkkokursseihin. Kuusi opettajaa osallistui vuoden aikana verkkokursseihin. Kouluttajille tehdyn kyselyn päälimmäisiä huomioita vastauksista olivat: palautteet verkkokurssista olivat hyviä ja opiskelijapalautteiden suuntaisia, kouluttajakoulutuksessa erilaiset vaihtoehdot koettiin tärkeiksi ja kouluttajana toimimisessa haasteelliseksi koettiin markkinointi. Kouluttajaverkostolle on tiedotettu kurssien jatkokehityksestä, uusista koulutustuotteista ja ajankohtaispäivistä.

Muuta toimintaa

Koulutuspäällikkö on luennoinut THL:n, JAMK:n ja Arjen mieli -hankkeen koulutustilaisuuksissa, joihin osallistui yhteensä noin 150 henkilöä. Kehittämistyössä on tehty vireää yhteistyötä rahapelipalvelujen, alan kehittäjien ja verkostojen, nuorisotyön toimijoiden, oppilaitosten sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstön kanssa. Osaamisen kehittämisen ohjausryhmä on koontunut vuoden aikana kaksi kertaa ja THL:n peliverkosto kuukausittain.

8.2 Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa

Lasten ja perheiden hyvinvointipalvelujen kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa Kaste II -hanke jatkui toimintavuonna 31.10.2012 saakka. Vuoden 2012 keskeisiä kehittämisteemoja olivat varhainen puuttuminen, lähisuhde- ja kuritusväkivallan ehkäisy, perhekeskus sekä lastensuojelun sijaishuolto; perhe- ja laitoshoido. Hankkeen päätösseminaari järjestettiin Kosken juhlaseminaarin yhteydessä 10.5.2012. Hankkeen aktiiviset toiminnot jatkuivat juhannukseen ja osin lokakuuhun saakka.

Ehkäisevän työn ja varhaisen tuen osa-alueella pilotoitiin Jyväskylässä Mie ite -vanhempien vertaisryhmätoimintaa ja kehitettiin *lähisuhde ja kuritusväkivallan ehkäisy koulutus- ja toimintamalli*. Pilottikoulutuksen kouluttajaverkosto koottiin Jyväskylän ja Jyväskylän yhteistoiminta-alueen terveyskeskus JYTE:n peruspalveluiden ja Kriisikeskus Mobilen työntekijöistä. Koulutus jatkui edelleen

vuoden 2012 alkupuolella. Helmikuussa aloitettiin erillinen lähisuhde- ja kuritusväkivallan ehkäisyn koulutus Jyväskylän seurakunnan työntekijöille ja maakunnassa vammaisten lasten ja nuorten kanssa toimiville. Palautteen mukaan koulutuksesta saatiin käytännöllisiä välineitä ja rohkeutta ottaa puheeksi vaikealta tuntuvia asioita.

Hanke tuki kuntia perhepalveluiden kokonaisuudistuksessa jalkauttamalla *perhekeskusmallia*. Perhekeskus on yhteinen nimittäjä peruspalveluiden varhaisen tuen erilaisille yhteistyöhön perustuvilla toimintamalleilla. Kevään 2012 aikana perhekeskusmallia kehitettiin JYTE-alueella alueellisissa tiimeissä. Keuruulla hanketyöntekijät olivat mukana lastensuojelun ja perhetyön kehittämisprosessin ja moniammatillisen työryhmän toiminnan kehittämisessä. Saarikan alueella ensisijaisena kehittämisen kohteena oli peruspalveluiden toimintamallien uudelleenorganisointi ja yhtenäistäminen viiden kunnan alueella. Äänekoskella perhekeskustyypistä toimintaa kehitettiin kevään 2012 aikana.

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen ja lastensuojelun avohuollon osa-alueella järjestettiin eri tahoja yhteen kokoavia verkostotapaamisia, mm. koulujen sosiaalityöntekijöiden ja kuraattoreiden maakunnallinen työkokousverkosto. Erilaisten lasten, nuorten ja perheiden tukemiseksi kehitettyjen toimintatapojen, mallien ja menetelmien yhteiselle esittelylle järjestettiin hankkeen toimesta menetelmäpäivä 26.4.2012 Jyväskylän kristillisellä opistolla. Tilaisuudessa oli mukana 30 eri näytteilleasettajaa ja 20 tietoisikua.

Sijaishuollon kehittämistyön keskiössä hankkeessa olivat perhehoito ja sijaishuollon yhteistyön ja tuen muodot. Hankeaikana rakennettiin Keski-Suomen *perhehoidon tukipilarit -malli*, joka sisältää mentoroinnin, intensiivisen vertaistuen sekä ryhmätyönohjauksen perhehoitajille. Toimintojen juurruttamisessa keskeisellä sijalla oli yhteistyö Keski-Suomen sijaishuoltoyksikön kanssa.

8.3 Aktiivinen ikääntyminen Itä- ja Keski-Suomessa -hanke

Vanhus Kaste II -hanke päättyi lokakuun lopussa 2012. Timo Itäpuisto jatkoi hankkeen Keski-Suomen kehittäjänä. Hankkeen viimeisen toimintavuoden aikana kehittäminen painottui yhdessä hankekuntien kanssa suunniteltujen valmennuskokonaisuuksien toteuttamiseen. Myös työryhmätyöskentelyä jatkettiin, joskin niiden rooli väheni. Hankkeessa laaditut raportit löytyvät kaikki Vanhus Kasteen kotisivuilta osoitteesta:

<http://www.jns.fi/Resource.phx/sivut/sivut-vanhuskaste/index.htm>

Hyvinvointia ja terveyttä edistävä palvelurakenne -teeman alla kehittämisen keskeisiä asioita olivat:

- a) Kotiutuksen kehittäminen: työtä jatkettiin aiemmin työryhmän ja kuntakohtaisten käyntien muodossa. Potilaan/asiakkaan kotiutusprosessi kuvattiin kotikunnasta sairaalaan ja takaisin kotiin. Ongelmakohtaista käytiin kuntakohtaisia keskusteluja ja haettiin niihin ratkaisuja
- b) Hyvinvointia edistävien kotikäyntien pilotti Saarikassa jatkui vuoden alussa viimeisillä kotikäynneillä. Pilotin tuloksia esiteltiin hankkeen varhaisen tuen työryhmälle ja siitä tehtiin erillinen painettu raportti: Hyvinvointia edistävät kotikäynnit - Saarikan kehittämispilotti.
- c) Kotihoidossa toteutettiin kuntien kanssa suunniteltu valmennus nimeltä Asiakkaan toimintakyvyn tukeminen lähtökohdaksi kotihoidon palveluja hoitosuunnitelmiin. Valmennuksen tavoitteena oli suunnitelmien sisällön kehittäminen inhimillisen toiminnan mallin avulla asiakkaan tahtoa, tottumusta ja toimintakykyä tukevaksi ja näin lisätä suunnitelmien vaikuttavuutta. Valmennukseen osallistuivat Hankasalme, Petäjävetä ja Uuraista lukuun ottamatta kaikki Keski-Suomen hankekunnat. Valmennuksen alueellinen kattavuus oli hyvä. Henkilömäärältään valmennukseen ilmoittautui 77 tiiminvetäjää ja 352 muuta kotihoidon työntekijää. Organisaatiosta riippuen ilmoitettujen määrä vaihteli 6–80 välillä. Tiiminvetäjien määrä vaihteli 1–27 välillä. Valmennuksesta on koottu erillinen julkaisu: Toimintakyvyn ylläpitäminen kotihoidon hoito- ja palvelusuunnitelmien sisällöksi ja käytännön toiminnaksi -valmennus ja sen arviointi Keski-Suomen hankekunnissa.
- d) Strategiatyö Petäjäveden kunnassa. Kehittäjä toteutti keväällä kunnassa kolme erillistä tilaisuutta GOPP-työpajamenetelmällä. Työpajoilla käynnistettiin kunnan vanhuspoliittisen strategian laadinta

Asuminen ja elinympäristö -teeman alla kehittäminen keskittyi:

- a) Ikäihmisten perhehoito: kehittämistä varten perustettu työryhmä jatkoi toimintaansa. Kevään päätteeksi sovittiin, että Koske tukee jatkossa työryhmää kutsumalla sen koolle. Hankkeen myötävaikutuksena perhehoito käynnistyi hankekunnista Jämsässä, Saarikassa, Viitasaarella ja Muuramessa. Hankkeen ulkopuolisista kunnista perhehoito on käynnistynyt Laukaassa, Jyväskylässä ja Joutsassa.
- b) Elämän rikkaus palveluasumisessa -koulutuskonseptityöryhmä sai työssä valmiiksi ja suunniteltu valmennus käynnistyi vuoden alussa JAO:n voitettua toteuttamisesta järjestetyn kilpailutuksen. Valmennuksen tavoitteena oli parantaa asukkaiden elämänlaatua palveluasumisessa, vahvistaa henkilöstön osaamista ja asenteita muutosprosessissa asiakkaasta asukkaaksi sekä tukea organisaation muutosprosessia kohti yksiportaista hoivaa. Valmennukseen osallistui 34 esimiestä ja 436 työntekijää. 35 eri työyksiköstä Saarikasta, Wiitaunionista sekä Äänekoskelta. Mukana oli

itsemaksavina Mehiläisen kuntapalveluiden kaksi yksikköä sekä kolmatta sektoria edustavan Karstulan asumispalvelusäätiön kolme yksikköä. Valmennuksen suunnittelusta ja toteutuksesta laadittiin raportti: Elämän rikkaus palveluasumisessa – muutosvalmennuksen suunnittelu ja toteutus Keski-Suomessa

- c) Kehittäjä osallistui edelleen Keuruun uuden palvelutalon suunnittelu-työryhmiin

8.4 Keski-Suomen Vammais-Kaste -hanke

Kesällä 2010 alkoi Kaste-rahoituksella valtakunnallinen vammaispalveluiden kehittämishanke. Keski-Suomi lähti mukaan omalla osahankkeella kesällä 2011. Hanke päättyi 31.8.2012, jonka jälkeen toiminta jatkui Kosken toimintana lokakuun 2012 loppuun saakka. Keski-Suomen Vammais-Kaste -hankkeen toiminta-alueena oli koko maakunta. Projektikoordinaattorina toimi Pirjo Lehtovaara ja hankkeen osa-aikaisena suunnittelijana Sivi Talvensola.

Valtakunnallisen vammaispalveluhankkeen visiona on lisätä vammaisten henkilöiden osallisuutta, vahvistaa lähipalveluja sekä turvata erityisosaaminen vammaispalveluissa. Keski-Suomessa painopistealueita olivat palvelurakenteiden kehittäminen ja vammaisalan osaamisen vahvistaminen. Palvelurakenteiden kehittämisessä vuonna 2012 keskeisiä teemoja olivat lähipalveluja tukevat maakunnalliset erityispalvelut sekä kehitysvammaisten henkilöiden haastavat tilanteet. Osaamisen vahvistamisessa keskityttiin erityisesti vammaisalan tiedonvälityksen ja kirjaamisen kysymyksiin. Näitä kolmea keskeistä teemaa työstettiin eteenpäin työryhmätyönä. Työryhmät koostivat työskentelynsä pohjalta jatkokehittämisehdotukset teema-alueistaan, jotka ovat luettavissa hankkeen loppuraportista.

Hanke järjesti useita yhteistyötapaamisia, teemapäiviä ja koulutustilaisuuksia vuoden 2012 toimintakauden aikana. Kirjaamisen ja tiedonvälityksen kehittämistä vastannut työryhmä järjesti aiheesta maakunnallisen koulutuksen. Ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa: 17.1., 18.4. ja 8.8.2012.

Keski-Suomen Vammais-Kaste -hankkeessa esiin tulleita kehittämistarpeita pyritään jatkamaan mm. ”Itsenäisen elämän ideologia ja asiakasvastuullisuuden kehittäminen Keski-Suomen vanhus- ja vammaispalveluissa” -esiselvityksen perusteella haettavan Kaste-hankkeen avulla.

8.5 Itsenäisen elämän ideologia ja asiakasvastuullisuuden kehittäminen Keski-Suomen vanhus- ja vammaispalveluissa -esiselvitys

25.10.2012–25.2.2013 välisenä aikana toteutettavan esiselvityksen tavoitteina on valmistella Keski-Suomen kuntien vanhus- ja vammaispalveluiden yhteinen, tarpeisiin perustuva hankehakemus tulevalle Kaste-ohjelmakaudelle sekä rakentaa yhteistyöverkosto, jolla yhdessä tehtävä kehittäminen saadaan hankkeen käynnistyessä sujuvasti aloitettua. Tulevan hankkeen esiselvityksessä tarkennettavia pääteemoja ovat:

- a) vanhus- ja vammaispalveluiden ideologinen muutos kohti itsenäisen elämän ja asiakaslähtöisyyden tukemista
- b) itsenäistä elämää ja asiakasvastuullisuutta tukevien uusien palveluvälineiden, kuten esim. henkilökohtainen budjetointi, asiakaskehittäjäyden, henkilökohtaisen avun käyttöönotto vanhustoimessa jne. kehittäminen ja osittain käyttöönotto.

Esiselvitystä rahoittavat Keski-Suomen liitto (50 %) ja maakunnan kunnat (lukuun ottamatta Multiaa) ja Koske (yht. 50 %).

Syksyn aikana sovittiin kuntien kanssa vanhus- ja vammaispalveluiden kehittämisen päätavoitteet ja tehtiin hankehakemus sosiaali- ja terveysministeriöön. Vanhus- ja vammaispalveluiden kehittämiskokonaisuus ja maakunnassa suunnitteilla ollut sosiaali- ja terveydenhuollon integraation selvittämiskokonaisuus yhdistettiin hankehakemuksessa yhdeksi kokonaisuudeksi, jota hankehakemuksen mukaan tulisi hallinnoimaan sairaanhoitopiiri. Hankesuunnitelman mukaan sairaanhoitopiiri ostaa vanhus- ja vammaispalveluiden kehittämiskokonaisuuden osalta Koskelta asiantuntija-apua.

8.6 SARANA – Työelämän moniammatillinen oppimis- ja kehittämisareena

SARANA - Työelämän moniammatillinen oppimis- ja kehittämisareena - sosiaalialan pilotoinnista visioita hyvinvointialalle -hanke toteutetaan ajalla 4/2010–3/2013. Hanketta hallinnoi Jyväskylän ammattikorkeakoulun hyvinvointiyksikkö. Osatoteuttajia ovat Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja perhepalvelut, Jyväskylän yliopiston psykologian laitos ja sosiaalityön yksikkö sekä Koske. Hankkeen rahoitus tulee Euroopan sosiaalirahastosta ja päärahoittajana toimii Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Hankkeen esiselvitys ja suunnittelutyö tehtiin Koskessa vuonna 2009.

SARANA-hankkeessa on luotu moniammatillinen sosiaalialan oppimisen ja kehittämisen areena ja toimintamalli, joka kokoaa yhteen käytännön ammattilaiset, opettajat ja opiskelijat. Ammattikäytäntöjä on kehitetty Jyväskylän kaupungin sosiaali- ja perhepalveluissa osana asiakastyötä. Tuloksena on rakentunut tilanearviotyöskentelyn moniammatillinen malli, jossa hyödynnetään reflektiivistä ryhmää ja asiakaskirjettä dokumentin muotona. Keskeistä toiminnassa on ollut avoin dialogi ja asiakkaan aktiivinen rooli ja mukana olo kaikissa vaiheissa. Asiakkaita on ollut myös mukana kertomassa kokemuksistaan hankkeen kehittämisareenan intensiivijaksoilla.

Vuosi 2012 oli Kosken osalta hankkeen aktiivisinta aikaa. Kosken kehittämispäällikön työpanosta suunnattiin SARANA-hankkeeseen vuoden aikana reilut 100 tuntia. Kosken rooli hankkeessa on liittynyt erityisesti hankkeen tulosten juurruttamiseen ja levittämiseen. Hankkeen hyötyjä on voitu havaita toimintamallin kehittymisen myötä. Mallin on todettu toimivan tehokkaana interventiona kriisiytyneissä ja monia tahoja työllistävässä asiakastapauksissa. Pilotti-toiminnassa mukana olleet opiskelijat ovat jakson jälkeen valmiimpia asiakastyöhön, mikä on helpottanut sijaisten rekrytoinnissa. Vuoden aikana on valmistauduttu jatkamaan toimintaa hankerahoituksen päätyttyä Jyväskylän kaupungin ja oppilaitosten omana toimintana.

Vuoden 2012 aikana kartoitettiin ja suunniteltiin vaihtoehtoja jatkaa kehittämistyötä meneillään olevan hankkeen päätyttyä uuden hankerahoituksen turvin. Näköpiirissä on ESR-rahoituksen jatkuminen vuodeksi eteenpäin maaliskuusta 2013 lähtien. Jatkosuunnitelmat painottuvat Kosken osalta hankkeessa kehitetyn toimintatavan ja moniammatillisen asiakastyön maakunnalliseen levittämiseen ja maakunnallisen yhteiskehittämisen rakentamiseen.

LIITTEET

LIITE 1. Vuoden 2012 aikana Keski-Suomen alueella toteutetut Kaste ohjelman hankkeet

- (1) Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa (Lapset ja perheet Kaste II, jatkohanke), hallinnoija Jyväskylän kaupunki (2010-2012)
- 2) Aktiivinen ikääntyminen Itä- ja Keski-Suomessa (Vanhus-Kaste II, jatkohanke) hallinnoija Joensuun kaupunki (2010–2012)
- (3) Kansansairauksien ehkäisyn ja hoidon yhtenäisyys (Kanerva II, jatkohanke) hallinnoija Pohjois-Savon sairaanhoitopiiri (2010–2012)
- (4) Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen Jyväskylässä, jatkohanke (2011–2013)
- (5) Rautaisia ammattilaisia perusterveydenhuoltoon (RAMPE), hallinnoija Keski-Suomen sairaanhoitopiiri (2010–2012).
- (6) Arjen Mieli – Laatusuunnitelmallisuutta mielenterveys- ja päihdetyön arkeen Itä- ja Keski-Suomessa, hallinnoija Etelä-Savon sairaanhoitopiiri (2011–2013)
- (7) Keski-Suomen Vammais-Kaste -hanke (2011–2012) osana valtakunnallista vammaispalveluiden kehittämishanketta

LIITE 2. Kosken julkaisutoiminta vuonna 2012

Kosken Raportteja -sarja:

- **Talvensola, Sivi:**

Keski-Suomen sosiaalipäivystyksen vuosi 2011

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, raportteja 33/2012

47 sivua

- **Hiekka, Eija & Metsäranta, Hannele:**

Sosiaaliamiehen selvitys vuodelta 2011

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, raportteja 34/2012

94 sivua

- **Ruokokoski, Antero:**

Arviointi Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen toiminnasta vuonna 2011

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, raportteja 35/2012

42 sivua

- **Lehtovaara, Pirjo & Talvensola, Sivi:**

Keski-Suomen Vammais-Kaste -hanke 2011–2012. Loppuraportti

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus, raportteja 36/2012

51 sivua

Muita selvityksiä ja raportteja vuonna 2012:

- **Koske X-juhla-julkaisu**
- **Talvensola, Sivi:**

Etelä-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan Henkilökohtaisen avun keskusten asiakastapahtumati-
lastot 10/2010–9/2011

- **Lehtovaara, Pirjo & Talvensola, Sivi:**

Kartoitus vaativista kehitysvammaisista Keski-Suomessa 2011

- **Lehtovaara, Pirjo & Talvensola, Sivi:**

Keskisuomalaisten vammaisalan asiakastyöntekijöiden näkemyksiä nykyisistä ja tulevaisuu-
den vammaispalveluista

LIITE 3. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kannatusyhdistys ry:n jäsenet joulukuussa 2012

1. Hankasalmen kunta
2. Haukkalan lastenpsykiatrisen hoitolaitoksen kannatusyhdistys ry
3. Joutsan kunta
4. Jyväskylän aikuisopiston Sosiaali- ja terveysala (osa Jyväskylän koulutuskuntayhtymää)
5. Jyväskylän ammattikorkeakoulu
6. Jyväskylän ammattiopiston Sosiaali- ja terveysalan oppilaitos (osa Jyväskylän koulutuskuntayhtymää)
7. Jyväskylän Katulähetys
8. Jyväskylän kaupunki
9. Jyväskylän seudun mielenterveysseura ry
10. Jyväskylän yliopisto
11. Jyvässeudun Omaishoitajat ry
12. Jämsän ammattiopisto (osa Jyväskylän koulutuskuntayhtymää)
13. Kannonkosken kunta
14. Karstulan kunta
15. Keski-Suomen kehitysvammaisten tukipiiri ry
16. Keski-Suomen muistiyhdistys ry
17. Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistys
18. Keuruun kaupunki
19. Kinnulan kunta
20. Kivijärven kunta
21. Konneveden kunta
22. Kuhmoisten kunta
23. Kuiville Pyrkivien Tuki ry
24. Kyyjärven kunta
25. Laukaan kunta
26. Luhangan kunta
27. Mannerheimin lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiri
28. Multian kunta
29. Muuramen kunta
30. Pelastakaa lapset ry
31. Pesäpuu ry
32. Pihtiputaan kunta
33. Pohjoisen Keski-Suomen oppimiskeskuksen Sosiaali- ja terveysala
34. Puustellin Tuki ry
35. Saarijärven kaupunki
36. Sininauhaliitto
37. Sovatek säätiö
38. Talentia Keski-Suomi ry
39. Toivakan kunta
40. Vaajakosken suvanto ry
41. Vammaistutkimuksen tukisäätiö
42. Viitasaaren kaupunki
43. Väentupa ry
44. YAD
45. Äänekosken kaupunki

LIITE 4. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kannatusyhdistys ry:n hallitus vuonna 2012

1. Risto Kortelainen, Jyväskylän kaupunki, varajäsen Anssi Niemelä, Jyväskylän kaupunki
2. Juha Torkkeli, Keski-Suomen Sosiaaliturvayhdistys, varajäsen Satu Kelin
3. Virpi Kujala, Sininauhaliitto, varajäsen Kari Lahti, Vaajakosken Suvanto ry
4. Ulla Kumpula, Talentia Keski-Suomi ry, varajäsen Ritva Jokinen
5. Mikko Mäntysaari, Jyväskylän yliopisto, varajäsen Jorma Hänninen
6. Kare Norvapalo, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, varajäsen Mirja Immonen
7. Raija Kolehmainen Äänekosken kaupunki, varajäsen Outi Markkanen
8. Jouko Janhonen, Keski-Suomen kehitysvammaisten tukipiiri, varajäsen Olli-Pekka Haverinen
9. Saara Keränen, Pelastakaa Lapset ry, varajäsen Mirja Lavonen-Niinistö, Mannerheimin lastensuojeluliiton Keski-Suomen piiri
10. Virpi Rasinaho, Keski-Suomen Muistiyhdistys ry, varajäsen Kirsti Kokkola, JAO
11. Heli Vertanen, perusturvaliikelaitos Saarikka, varajäsen Vuokko Hiljanen, Laukaan kunta.

LIITE 5. Kosken kehittäjäyhteisön henkilöstö vuonna 2012

Kosken palkkaama henkilöstö:

1. **Marja Heikkilä**, johtaja
2. **Raili Haaki**, kehittämisspäälikkö
3. **Eija Hiekka**, sosiaaliasiamies
4. **Hannele Metsäranta**, kiertävä lastensuojelun erityissosiaalityöntekijä.
5. **Sivi Talvensola**, sosiaalipäivystyksen koordinaattori maaliskuun 2012 loppuun, huhtikuusta alkaen suunnittelija
6. **Tuulikki Koljonen**, konsultoiva erityislastentarhanopettaja
7. **Tuula-Leena Raiski**, koulutus päälikkö, Osaamisen kehittäminen rahapelihaittojen ehkäisyssä ja hoidossa
8. **Pirjo Lehtovaara**, projektikoordinaattori, Vammais-Kaste -hanke (10/2012 saakka)
9. **Mirva Vesimäki**, henkilökohtaisen avun koordinaattori, **Henkilökohtaisen avun keskus ”HAVU”** (6/2012 saakka)
10. **Timo Itäpuisto**, vanhustyön kehittäjä (10/2012 lukien)
11. **Antero Ruokokoski**, projektisuunnittelija

Muiden organisaatioiden hallinnoimien hankkeiden kehittäjät:

1. **Timo Itäpuisto**, Keski-Suomen kehittäjä: **Aktiivinen ikääntyminen Itä- ja Keski-Suomessa, Vanhus-Kaste II** Joensuun kaupunki, (10/2012 saakka)
2. **Eila Pelli** projektipäälikkö: **Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa, Lapset ja perheet Kaste -hanke II**, Jyväskylän kaupunki (10/2012 saakka)
3. **Marianne Kuorelahti**, ehkäisevän työn kehittäjä, tiimivastaava (6/2012 saakka)
4. **Riitta Siekkinen** kehittäjä sosiaalityöntekijä (10/2012 saakka)
5. **Markku Mäkinen**, kehittäjä sairaanhoitaja (8/2012 saakka)
6. **Merja Pihlajasaari** kehittäjä terveydenhoitaja (6/2012 saakka)

K O S K E
KESKI-SUOMEN
SOSIAALIALAN
OSAAMISKESKUS

Julkaisija

Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Osoite

Matarankatu 4, 40100 Jyväskylä

www.koskeverkko.fi